

KLUB TVORIVOSTI (18)

Pár spomienok na Eda Drobného

Ťažko ma zasiahla správa o tom, že sa s Ing. Eduardom Drobným, zakladateľom časopisov Elektrón, Quark aj vydavateľstva Perfekt, už neporozprávam. Chcel som sa od neho ešte všeličo naučiť, a to aj po takmer 40 rokoch spolupráce.

Dovoľte mi trochu si zaspomínať. Cítim potrebu Edovi poďakovať sa za to, že vo mne odhalil skryté (a školou systematicky potláčané) zárodoky publicistu a propagátora kreativity. A neodradilo ho ani to, keď som sa mu priznal, že moje známky zo slovenčiny neboli najlepšie.

UROBME TO INAK

Spomínam si, že prvé články v časopise Elektrón boli o mojich začiatkových vynálezcovských úspechoch. Po mojich pripomienkach k textom, ktoré o mne napísali iní, mi šéfredaktor Ing. Eduard Drobný povedal: *Štefan, urobme to inak – píš ty o tom, ako tvorivo myslieť, a aj o tom, ako chrániť to vymyslené...* A ja som prijal hodenú ruku – presnejšie povedané **prijal som podanú ruku**. Myslím si, že Edo išiel vtedy do oveľa väčšieho rizika ako ja.

Po niekoľkých pokusných článkoch vznikol z toho seriál s príznačným názvom **Pohni rozumom!** Najprv to vyzeralo, že ak budem vládca (a aj téma bude *vládať*), tak to bude seriál možno aj na jeden rok. Téma *vládala*, ja (hoci som mal temer o 40 rokov menej), som nevedel, dokedy vydržím. Edo mi dodával silu... Napokon mal seriál v Elektróne viac než 130 pokračovaní... A pribudli k nemu aj ďalšie. Slovník slo-

venského jazyka sme obohatili slovíčkom **VECITOPIS**. Edo chcel, aby som vybral najpotrebnejšie veci, ktoré máme okolo seba, a *vyrozprával* históriu ich postupného vzniku. Neuveriteľná bola spolupráca s veľmajstrom perfektných čiar a farieb Kájom Saudekom. Ja som písal a Kája kreslil (dokonca som niekedy aj predkresľoval). VECITOPIS vychádzal dva roky. Kresby boli

problémy? – V autobuse bola trochu tlačnica, ale priznám sa, že celkom príjemná... vysokoškolačky sa tlačili na prednášku... a trochu aj na mňa. – To si sa mal dobre, lebo ja tu všade čítam, že vonku zúri vedecko-technická revolúcia!

MYŠLIENKY, KTORÉ NESTRALILI PLATNOŠŤ

Po niekoľko neskorých večerov som si zalisťoval v starších Quarkoch a ponúkam vám myšlienky Ing. Eduarda Drobného z jeho editoriálov, ktoré nestralili na aktuálnosti.

Q jún 2000

Milí priatelia, so zmiešanými pocitmi som sledoval informácie o nedávnom filipínskom láskavom víruse. Na jednej strane som mohol plesieť od radosti, že sa potvrdili moje príhovorové predpovede o fungovaní tohto bezprecedentného systému... Na strane druhej ma nepotešili škody, ktoré *ajjavju* spôsobil, hoci možno je to časť školného, ktoré treba zaplatiť na ceste k rozvoju komunikačnej kultúrnej budúcnosti.

Internet je nesporne dobré vymyslený, no nie až tak dobre zrealizovaný. Skutočnosť, že ktokoľvek môže naň čokoľvek vložiť a rozširovať po celom svete, nie je totiž znakom slobody, ale bezbrehého libera-

na zadnej strane obálky. Predavači v stánkoch hovorili, že sa časopis predáva lepšie, keď ho vystavujú zadnou stranou.

NAŠA KOMUNIKÁCIA

Aspoň jedna nepatrná spomienka na štýl našej komunikácie so šéfredaktorom: *Štefan, ako si sa sem dostal; nemal si nejaké*

lizmu, ktorý je vo svojich dôsledkoch antihumánny... Je to napríklad tak, akoby prestali platiť dopravné predpisy... Preto dnešná internetová supersloboda občas predvádza svoje kúsky. Bezhraničná sloboda je totiž anarchia... Zdá sa vám, že zveľičujem? Zrátajte si, čo spôsobil 18-ročný študent z recesie. Netreba sa napríklad obávať internetových teroristov? Stačí náhoda a všetkým nám môže zmrznúť úsmev... Napriek tomu vám aj sebe želám, aby sa to nikdy nestalo!

Q február 2000

Nie sme veľká krajina, no máme šikovných a vzdelaných ľudí. Uznávame pozitívne hodnoty.

Veríme v dobro. Sme starý kultúrny národ uprostred Európy...

No naša prastará história, kultúra, vzdelanosť a duchovný rozvoj by nám mali dodať taký prepotrebný rozmer sebavedomia a hrdosti na našich predkov, na ich odkaz a vieru. Aj vo vlastné sily... A hlavne, dôverovať si, lebo najúspešnejší pomocník sú naše ruky a hlava.

Q november 2000

Milí priatelia, minulý mesiac som trochu cestoval. Najskôr na západ, potom na východ. Keď sa pri prvej ceste lietadlo dostalo do letovej výšky, nastal vpredu rozruch. Jednému cestujúcemu prišlo zle a stratil vedomie. Dvaja cestujúci ho uložili do uličky a začali s oživovaním. Letuška začala zháňať lekára. Celkom samozrejme tí páni povedali,

že sú lekári a pokračovali v oživovaní. Vari po polhodine sa pacient prebral, lekár ostal počas celej cesty pri ňom až do pristátia... Podobná situácia, o akej bola reč, by na

Edo, ďakujem ti za to, že si zo mňa zrušil kliatbu mojich učiteľov slovenčiny, aby som nikdy nikomu nepísal.

Štefan

zemi asi toľko neznamenal, no ak sa stane niečo podobné v desiatkilometrovej výške, kde je váš životný priestor obmedzený veľkosťou kabíny a možnosťami, ktoré sú v nej, poriadne to mení situáciu.

Q október 1996

Milí priatelia, leto, neleto, prázdniny, neprázdniny, výstav a veľtrhov u nás pribúda... Je dobré, že je stále viac tých, ktorí majú dostatok kvalitného prezentačného materiálu (mám na mysli obsah, nie kriedový papier)... Návštevníka poteší aj to, že zo sveta sem prichádzajú aj horúce novinky, takže netreba trpieť komplexom provinčnosti, ktorého sa neraz akosi nevieme zbaviť... No čudné je, ako sa sami ľahko dáme zatlačiť do defenzívy, aj keď máme presvedčivé argumenty v rukách. **Mali by sme sa čím skôr zbaviť komplexu malého, nesvojprávneho národa.** Nesvoj-

právni sme nikdy neboli, aj keď s nami manipulovali iní...

Q január 1996

Dobrá, cieľavedomá a vytrvalá práca vždy prinesie obsah. A ešte niečo – majme vždy pozitívny program. To druhé je síce ťažšie, ale oveľa povznášajúcejšie. **Zničiť dielo dokáže každý.** Prepáčte, ale aj hlupák. Budovať dokáže len ten, kto vie a chce robiť. Aby nás s pozitívnym naladením a snahou uro-

biť niečo užitočné bolo čoraz viac, vám aj sebe želá Ed. Drobny.

Q apríl 1996

Niekedy sa mi zdá až neuveriteľné, koľko odborníkov žije medzi nami. Presviedčam sa o tom v novinách, televízii, rozhovore i v náhodne počutých názoroch, ba aj v pošte, ktorú dostávame. Jedinou chybou tohto mozgového potenciálu je, že každý rozumie práci toho druhého. K nej sa zodpovedne vyjadruje, dravou kritikou postihuje všetko, od počasia až po atómovú energiu, bije do problémov každodenného života. Skrátka, tvári sa ako znalec aj v oblasti, kde odborníkom nie je, v ktorej nepracuje a nepôsobí, a kde nemusi dokazovať pravdivosť svojich slov činmi a pracou... Ak chceme niečo dosiahnuť, treba pracovať, nehľadať *objektívne* výhovorky, nepátrať po možnostiach, ako niečo neurobiť. Naopak, treba vynaložiť všetky duševné a telesné sily, obklopiť sa dobrými a schopnými ľuďmi, a **činmi presvedčiť, že vieme nielen rozprávať.** Našťastie takých, čo to vedia, je medzi nami tiež dosť.

Ing. Štefan Holakovský

Patentová a známková kancelária GENIUM®
Foto archív redakcie

Foto Eduard Drobny

Rádiopohľadnica

V májovom vydaní *Quarku* sme vás asi prekvapili papierovou stereopohľadnicou, ktorá bola mimoriadne invenčným nápadom vytvoreným, zrealizovaným aj používaným na území vtedajšieho Československa. Teraz vám ponúkam azda ešte väčšie prekvapenie, ktoré som si dovolil nazvať *rádiopohľadnica*.

Priznám sa, že keď som ju pred niekoľkými rokmi zbadal na internetovej aukcii, tak sa mi nechcelo od počítača odísť. A to aj napriek tomu, že som o začiatkoch rozhlasu a konštruovaní najjednoduchších rádioprijímačov mal už preštudované desiatky kníh a vlastnoručne vyrobených viacero *kryštálok*. Kryštálky sa volali preto, lebo na prijí-

manie signálu využívali detektory, ktorých hlavným dielom bol kryštál. Na svoju činnosť nepotrebovali ani batérie, ani iný zdroj elektrickej energie – stačila dobrá anténa.

Už niekoľko hodín pred plánovaným ukončením aukcie som bol asi vzrušenejší než pred prvým rande. Po predošlých skúsenostiach som vedel, že by bolo zbytočné niekoľko minút pred jej ukončením ponúknuť aj viacnásobne vyššiu sumu, ako bola práve aktuálna. Dávnejšie som si vymyslel *poistku* proti tomu, aby som v návale euforického záujmu nezaplatil oveľa viac, než je *triezva cena*. Preto som sedem sekúnd pred ukončením odklikol svoju cenovú ponuku. A o niekoľko dní mi naozaj prišla zahraničná rádiopohľadnica.

Rozmery tejto unikátnej **francúzskej pohľadnice z roku okolo 1920** sú: výška 135 mm, šírka 85 mm, hrúbka cca 2 mm. Otvory na hornej aj dolnej časti pohľadnice sú na pripojenie antény, uzemnenia, detektora a slúchadla.

Štefan Holakovský
Foto autor

OPÝTALI SME SA JAZYKOVEDCOV...

... na pravopis názvov *Transylvánia* a *Transilvánia*

V Pravidlách slovenského pravopisu (2013; ďalej PSP) sa uvádza geografický názov *Transylvánia* a prídavné meno *transylvánsky* s tvrdým *y*. V tejto pravopisnej podobe sa názov prevzal zo 6. zväzku Slovníka slovenského jazyka (ďalej SSJ) z roku 1968 z časti Zemepisné názvy. Vo 4. zväzku SSJ je takisto heslo *Transylvánia* s výkladom „kraj v Rumunsku, Sedmohradsko“ a prídavné meno *transylvánsky*, ale pri hesle *Sedmohradsko* je výklad „krajina v bývalom Uhorsku, dnes patriaca Rumunsku, Transilvánia“. Tu sa teda názov uvádza s mäkkým *i*. V publikácii Slovenské vžitie názvy geografických objektov ležiacich mimo územia Slovenskej republiky (1999) sa uvádza geografický názov *Transylvánska kotlina* a pri ňom príslušný rumunský názov *Podișul Transilvaniei*. Aj v rozličných encyklopedických prácach sa názov *Transylvánia*, resp. prídavné meno *transylvánsky* píšú s tvrdým *y*, hoci v rumunčine, ale aj v la-

tinčine sa píšú s mäkkým *i*. V rumunčine sa názov píše s mäkkým *i* preto, lebo rumunčina nemá vo svojom grafickom systéme tvrdé *y*, ale aj preto, že názov má pôvod v latinskom slove *silva*, ktoré má okrem iného význam „hora, les“ (porov. aj latinské slová *Silvanus* „Silvánus, boh lesov“, *silvestris* „lesný, lesnatý, lesom porastený“). S mäkkým *i* sa v slovenčine píšú aj osobné mená latinského pôvodu *Silván*, *Silvána*, *Silver*, *Silvester*, *Silvia*, *Silvio*, *Silvius*.

Názvoslovnéj komisii Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky sa predložil návrh na pravopisnú úpravu geografického názvu *Transylvánska kotlina* na podobu *Transilvánska kotlina* s odôvodnením, že nie je správne, ak v názve, ktorý sa v rumunčine píše s mäkkým *i*, teda *Podișul Transilvaniei*, v slovenčine v prídavnom mene píšeme tvrdé *y*. Po diskusii sa dospelo k záveru, že návrh na zmenu pravopisnej podoby

prídavného mena *transylvánsky* na podobu *transilvánsky* s mäkkým *i*, teda *Transilvánska kotlina*, je odôvodnený. Názov *Transylvánia* sa s tvrdým *y* okrem slovenčiny píše v angličtine, češtine, dánčine, francúzštine a švédčine, kým s mäkkým *i* sa píše v dvadsiatich ôsmich európskych jazykoch. V týchto jazykoch sa teda rešpektuje okolnosť, s akým *i* sa názov geografického objektu píše v rumunčine, t. j. v krajine, kde príslušný geografický objekt leží, a zároveň aj okolnosť, že ide o názov latinského pôvodu, kde sa píše s mäkkým *i*. V nemčine sa pravopis názvu *Transsilvanien* zmenil na *Transsilvanien* (porov. aj názov *Transsilvanischen Alpen*).

Na základe uvedeného je odôvodnené zmeniť kodifikáciu aj v PSP v prospech podoby *Transilvánia* s mäkkým *i*. Rovnako sa to týka aj obyvateľských mien *Transilvánčan* a *Transilvánčanka*, prídavného mena *transilvánsky* a geografického názvu *Transilvánska kotlina*. S písaním uvedených názvov s mäkkým *i* sa už dlhšie nezriedka stretáme aj v jazykovej praxi.

PaedDr. Matej Považaj, CSc.